

Алгоритм дій для батьків, опікунів та педагогів у разі виявлення загрози залучення підлітків до колабораційної та диверсійної діяльності

Можливі маркери вербування:

- дитина отримує привабливі пропозиції про легкий заробіток, які найчастіше надходять через Telegram-канали та обіцяють підліткам швидкий і високий прибуток за виконання простих завдань. У таких оголошеннях не згадується реальний характер завдань або їхні можливі наслідки. Наприклад, може бути запропоновано у громадських місцях зробити надпис нейтрального характеру, до прикладу слово «вибор» та надіслати фото звіт про виконану роботу, використовуючи застосунок Timemark, який відразу фіксує час і місце зробленого знімка; розклеїти оголошення знову ж нейтрального змісту, до прикладу, про пропозицію заробітку і надіслати фото звіт використовуючи застосунок Timemark. За інформацією Служби безпеки України інформація завербованими особами здебільшого передавалася саме з використанням застосунку Timemark, можливості якого не є для підлітків у пріоритеті, тому його наявність у гаджеті дитини має викликати у батьків питання;

- за умови виконання поставлених завдань, що для ворога є важливим показником відсутності критичного мислення у дитини та готовності без зайвих запитань працювати далі, «куратори» пропонують завдання, які однозначно є протиправними діями. Наприклад, підпалити певний об'єкт, залишити мітку у визначеному місці або передати пакунок;

- за виконані завдання підліток отримує винагороду, яка іноді сягає декількох тисяч доларів і наявність у дитини великих сум грошей чи дорогovarтісних речей – це ще один важливий маркер для дорослих, який може свідчити про те, що дитину втягнуто до диверсійної діяльності;

- якщо дитина стала більш потайною, часто ховає телефон, видаляє переписки або використовує VPN-сервіси для приховування своєї активності, це також може бути тривожним сигналом. Така поведінка може бути продиктована тим, що спілкування між вербувальником і жертвою зазвичай відбувається через зашифровані месенджери або анонімні акаунти. У більшості випадків у таких чатах заборонено використовувати реальні імена, а контакти змінюються після кожного завдання;

- зміни у психологічному стані дитини через постійну напругу, тиск, маніпуляції та інші психологічні прийоми, які використовують вербувальники, щоб утримати дитину у своїй схемі. Вони можуть переконувати, що «це безпечно», «ніхто не дізнається», «усі так роблять», а також нав'язувати почуття провини або заохочувати конкуренцію: «Ти ж не боягуз, правда?» або «Твій друг уже заробляє гроші, а ти ще ні?». Одним із засобів маніпулятивного впливу є вимога терміновості. Вербувальники часто створюють відчуття невідкладності: «Ця пропозиція діє тільки сьогодні», «Ти маєш виконати завдання за годину», «Інших кандидатів багато, ти можеш втратити шанс». Це позбавляє дитину можливості обдумати свої дії та порадитися з близькими.

Якщо батьки (педагоги) запідозрили, що дитина перебуває у контакті з потенційно небезпечними особами, необхідно діяти швидко, але обережно.

Зокрема можна використати такий алгоритм дій:

- збережіть докази. Зробіть скріншоти текстових, аудіо та відео повідомлень, зафіксуйте номери телефонів або акаунти осіб, що контактують з дитиною. Ці дані можуть стати ключовими для розслідування кіберполіції та допомогти припинити діяльність злочинців;

- проведіть спокійну розмову з дитиною. Категорично не можна звинувачувати або лякати її, адже це може викликати відчуття страху та небажання розповідати про ситуацію. Краще ставити відкриті запитання, б наприклад: «Що ти знаєш про цю людину?», «Чому вона пропонує тобі таку роботу?», «Чи не здається тобі це підозрілим?». Якщо дитина вже отримувала вказівки щодо виконання якихось завдань, важливо пояснити їй, що вона стала жертвою маніпуляцій і що її життя та майбутнє можуть бути під загрозою;

- повідомте про інцидент адміністрацію школи та кіберполіцію. Класний керівник або шкільний психолог може допомогти оцінити ситуацію та спланувати подальші дії. Якщо ситуація серйозна (наприклад, дитині погрожують або її змушують до незаконних дій), слід негайно звернутися до Національної поліції;

- забезпечте психологічну підтримку. Дорослі мають створити безпечний простір для відкритого спілкування, уникаючи критики чи надмірного контролю. Якщо дитина переживає сильний стрес, корисно залучити психолога, який допоможе їй впоратися з тривогою та почуттям провини. Окрім цього, важливо запропонувати дитині альтернативні способи зайнятості – спортивні секції, творчі гуртки або волонтерські ініціативи, які допоможуть їй реалізувати свої здібності без ризику потрапити в небезпечні ситуації.